

LIETUVIŲ KATALIKŲ MOKSLO AKADEMIJA

ANTANAS LIUIMA

EVANGELIJOS
IR KRIKŠČIONIŠKOSIOS
KULTŪROS SANTYKIO UŽDAVINIAI

Atspaudas

iš

L.K.M. Akademijos *Suvažiavimo Darbų* VII t.

383-391 psl.

Kazys Pombius, M. D.
1022 Buns Braunm. Drive
Slippery Hill, Dundee, Ill. 60119

ROMA 1972

EVANGĖLIJOS IR KRIKŠČIONIŠKOSIOS KULTŪROS SANTYKIO UŽDAVINIAI

MIELI IR BRANGŪS AKADEMIKAI, GARBINGIEJI SVEČIAI

Džiugu man, kaip Akademijos pirminkui, tarti keletą žodžių Septintojo Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos narių suvažiavimo darbų pradžioje. Pirmiausia nuoširdžiai sveikinu visus Suvažiavimo dalyvius, tiek akademikus, tiek svečius.

Beruošiant šį suvažiavimą, nemaža, gal net daug daugiau, kaip kitais atvejais, buvo sutikta kliūčių, patirta netikrumo, sunkenybių, net nusivylimo. Tačiau ištesėta. Nors ir labai nepalankiose aplinkybėse pasisėkė suruošti nemenkesnės vertės, — tikiuosi, — už praėjusių, gerai pasisėkusius ir gražiai įvertintus Akademijos suvažiavimus. Didelis dėkingumas Dievui už gana kukliai pradėto darbo laiminimą ir jo sėkmingą augimą. Padėka taip pat tiems, per kuriuos jis savo dovanas mums perteikė: šalia programos išpildytojų didelė padėka Müncheno Akademijos židinio valdybai ir Romuvos vadovybei taip maloniai ir svetingai savo patalpose priglaudusiai Akademijos suvažiavimo dalyviui.

Neseniai, rodos, kalbėjau Fordhamo universitete, New Yorke, įvykusiame Akademijos suvažiavime. Ten buvo nurodyta nemaža organizacinė, o taip pat ir kūrybinė Akademijos pažanga. Neutrūksta jos ir per šiuos paskutiniuosius trejus metus. Per šį trumpą laiką Akademijos gyvenime yra nemaža įvykių. Pirmiausia tenka prisiminti tuos, kurie baigė žemės kelionę, laimėjo pilną atbaigimą amžinybėje. Jų yra devyni: prof. dr. Bronius Baškys (miręs 1965.VI.15 d.), prof. dr. Vitas Manelis (1965.VIII.2 d.), prof. dr. Antanas Šerkšnas (1966.VI.24 d.), prof. dr. Alfonsas Jurskis (1966.VII.31 d.), Eduardas Turauskas (1966.IX.12 d.), kalbininkas Jonas Martynas Laurinaitis (1966.IX.25 d.), prof. dr. Antanas Gylys (1966.XI.16 d.), mag. Aleksandras Andrieušaitis (1967.V.25 d.) ir vysk. dr. Pranas Brazys (1967.VI.9 d.). Paskutinis su mumis atsiskyrė visų mylimas, gražiai pradėjęs darbus ir daug žadėjęs vyskupas Pranas Brazys. Jo mirtis aiškiai parodė, kiek jis buvo visiems brangus, mielas, sta-

čiai nepamainomas. Pagal savo obalsį *omnibus omnia* jis buvo pasidaręs visiems viskuo. Teduoda mums Dievas jo vertą, jo būdo savybių įpėdini, jo pradėtų darbų, planų ir užsimojimų tęsėją ir realizuotoją. Mirusiųjų vieton stojo kiti nauji 29 Akademijos nariai.

Organizaciniu požiūriu didelės reikšmės yra Lietuvos Istorijos ir Religinės Kultūros Instituto Romoje, kaip Akademijos padalinio, įsteigimas. Toliau, šalia jau buvusių Akademijos židinių, įsteigti nauji: Toronte, Daytone, Munchene.

Iš kūrybinės veiklos reikia suminėti Akademijos leidinius: *Metraščio* trys tomai — du jau pasirodę, tretysis tebėra rišykloje. Spaustuviėje tebėra Šeštojo Akademijos *Suvažiavimo Darbai*, kone visas tomas paskutinėse korektūrose, taip pat ir viena labai įdomi dr. Igno Skrupskelio studija: *Lietuviai XVIII amžiaus vokiečių literatūroje*. Beveik galutinai paruoštas ir IV *Metraščio* tomas.

Žvelkime į visa tai Tumo Vaižganto žvilgsniu: neieškokime vien tik trūkumų, bet pažiūrėkime taip pat, kas juose jau yra pozityvaus ir vertingo. Laimėjimai — tebūna paskatinimas ateičiai, o esantieji trūkumai — įpareigojimas dar daugiau pasitempti.

Mūsų laikais vykstantis dvasios persilaužimas, naujos epochos formavimasis dvejomis pergyvenamas: kaip duotis (duomenys), kaip jau įvykęs faktas, kaip tam tikros raidos, pažangos išdava, su visais savo naujumis, laimėjimais, kuriais belieka tik gėrėtis ir džiaugtis; kitų gi, priešingai, — kaip užduotis, kaip šių duomenų išvadoje vykdytinas uždavinys.

Duotis ir užduotis buvo pramatyta kaip pagrindinė ir vedamoji šio suvažiavimo tema: panagrinėti įvairiose sekcijose atitinkamus požiūrius tiek duoties tiek užduoties, — kiek tai įmanoma, neturint pakankamai dokumentacijos. Bet jos būtų užtekę. Pagrindinė priežastis buvo, kodėl tam kartui nuo šios temos atsisakyta, tai laiko trūkumas. Per ilgai užtruko organizacinė stadija.

Ne tik užduotis yra labai viliojanti ir įdomi, — nemažiau reikšminga pamokanti bei lemtinga yra ir duotis. Tarptautinė duotis (padėtis) mums daugiau ar mažiau pažįstama. Labiau masinanti yra duotis tėvynėje: kaip ten begyvenama, koks ūkis, kokie socialiniai santykiai, kokie kultūriniai nusiteikimai, polėkiai ir laimėjimai, o ypatingai, kokia jų dvasia: tebėra ji atspari, o gal jau pažeista, koks yra pavojus ją sužaloti ar net visiškai iškreipti: juk nuolatinė baimė, nusilenkimas, netikrumas, nepritekliai, nesiliaujantis gudravimas, slapukavimas, pasitikėjimo artimu išblėsimas, atvirumo sumažėjimas, žodžiu, visoks moralinis alinimas nepasilieka be įtakos. Vienu žodžiu, visą mūsų tautos gyvenimą panagrinėti socialiniu, visuomeniniu, psichologiniu, religiniu, dvasiniu požiūriu.

O ką parodytų duotis (duomenys) apie mus pačius trėmtinius ir išėivius, jei kas padarytų sąžinės apyskaitą mūsų tautinių, visuomeninių, kultūrinių, politinių, socialinių, religinių, dvasinių nusiteikimų! Ar neatsirastų, šalia labai gražių ir džiuginančių reiškinių bei didelio idealizmo, taip pat ir dvasinio pasenimo, ir sklerozės, apatijos, rutinos, savanaudiškumo, sumaterialėjimo, gal net sauvališko vergavimo? Ar neatsirastų laisvėje ir medžiaginiame gerbūvyje gyvenančių tarpe didesnių vergų, būtent dvasinių, — negu trėmtiniai Sibiro stovyklose ir lageriuose, kurių dvasios stiprybę, tarp kitko, liudija maldaknygė *Marija, gelbėki mus*? Didelės temos. Aktualios temos. Pasmokančios temos.

Tačiau ir be platesnių duoties (padėties) studijų mes galime ir net privalome susiorientuoti padėtyje, mes galime ir privalome tebesiformuojantiems naujiems laikams duoti atitinkamą veidą, juos pakreipti pagal savo planus. Tai ne tik galimybė, bet kartu ir mūsų pašaukimas, mūsų didingas ir be galo didelės atsakomybės uždavinys, neatšaukiama, nepanaikinama, neišvengiama pareiga. Ne vienam gali pasirodyti, kad šie žodžiai apie galimybę gyvenimui duoti kryptį yra perdėti, stačiai naivūs. Ir tačiau aš pasilieku prie jų. Tiesa, aš jų neimu V. Kudirkos satyrų krugloduroviškojo *veni, vidi, vici* prasme, bet vysk. Prano Brazio pavyzdžiu, kuris per keletą mėnesių pajėgė duoti naują impulsą mūsų religiniam, kultūriniam, dvasiniam gyvenimui; pavyzdžiu mūsų savanorių, kurie savo pasiaukojimu apgynė Lietuvos nepriklausomybę; pavyzdžiu sukilėlių, kurie, nepabūgę ginkluoto milžino, sukilo ir atstatė Lietuvos nepriklausomybę. Pabrėždamas kartoju: galimybė yra, ji didžiai reali. Tik nuo mūsų ryžtingumo pareina ja pasinaudoti.

Mūsų dabartinė padėtis yra panaši į tą mitologinės legendos didvyrių, atsidūrusį prieš užspėstą gyvybinę mįslę, kurią jei įminsi — laimėsi ir išliksi; priešingu atveju — žūsi. Mes galime ir privalome šią mįslę įminti.

Pavadinau tai pašaukimu. Bet tai yra jau kažkas daugiau. Tai savotiškai jau yra būtinybė, šis naujos epochos formavimas. Mes ne tik esame pašaukti į šį darbą, į jį morališkai įpareigoti, dar daugiau, mes esame, — norime ar nenorime, — jau įstumti į šio darbo, į šios pareigos areną. Mums jau užspėsta ana mitologinės legendos gyvybinė išlikimo ar žūties mįslė. Svarbu mums tą mįslę įminti, svarbu duoti tikrą sprendimą, apdairiai elgtis, susiburti ir įsijungti į konstruktyvią kūrybą. Tai mūsų gyvenimo būtinybė.

Melagingi pranašai, tarsi mūsų laikų sirenos, labai iškalbingai ir žaviai ragina eiti su gyvenimu, sekti laiko dvasią, būti mo-

derniais, prisitaikinti prie naujų gyvenimo sąlygų, imti gyvenimą toki, koks jis yra, būti realistais. Gal nieko dabar nėra tiek madoje, kiek išgarsėjęs, magiškai skambas, visus traukias žodis *aggiornamento*, bet kartu gal nėra jokia kita sąvoka nedengiama tiek skirtingų, net vienas kitam prieštaraujančių dalykų: nuo gražiausio, kilniausio idealizmo iki paties biaužiausio žmogaus dvasios sužalojimo, visiško nužmoginimo.

Laiko dvasia ir pats gyvenimas yra labai įvairūs ir daugiareikšmiai. Juk ir komunizmas yra mūsų laikų apraiška. Ir kolonializmas yra mūsų laikų apraiška. Materializmas, abejingumas dvasinėms vertybėms, didžiųjų idealų pamynimas, moralinis sumenkėjimas, lėkštumas ir t. t. ir t. t. irgi yra mūsų laikų apraiškos. Ir visa tai dengiama gražiausiais vardais, peršama skambiausiais žodžiais, — visokiais būdais stengiamasi iliūliuoti ne tik pavienius žmones, bet ir ištisas tautas šita pasyvumo, neveiklumo, nusivylimo, pasroviui plaukimo, visiško defetizmo linkme. Tarsi hipnozė veikia, įkalba, paralyžuoja. Savaiame aišku, kad ne šis yra mūsų kelias. Ne šia prasme mes turime eiti su gyvenimu, ne šia laiko dvasia persiimti, bet kaip tik jai priešintis, jai atsispirti, ją nugalėti.

Tačiau taip pat aišku, kad negalime pasilikti vietoje, pasilikti senovėje, pasyvume, abejingume viskam, kas šiandien gyvenime vyksta; negalima ieškoti praėjusios dienos, praėjusių laikų, kurie niekada nebegrįš. Netgi daugelio geri norai, — didelių tarptautinių organizacijų, atstovaujamų ir vadovaujamų iškilų asmenybių: ministrų, vyskupų, — net labai kilnūs ir skambūs šūkių, kaip ginti krikščioniškąją kultūrą nuo barbarų, apsaugoti krikščioniškosios kultūros pamatus ir t. t. ir t. t., yra labai ir labai nepakankami, geriau sakant, kone tikras nesusipratimas.

Gyvenimas nestovi vietoje, tad nėra vadinamoji krikščioniškoji kultūra negali pasilikti statiška. Ir ką gi, pagaliau, reiškia toji «krikščioniškoji kultūra»? Rytų Bažnyčios ortodoksai argi nėra krikščioniškos kultūros? Viduramžiai argi nėra krikščioniškos kultūros? Tad ar stačiatikiais turime pasidaryti, ar grįžti į viduramžius? Panašiai kaip dabar neapdairūs entuziastai iki įkyrumo kartoja, skelbia ir perša toki grįžimą į pirmuosius krikščionijos metus. Ir daugeliui pasimetus, didele dalimi jie tai net realizuoja, nematydami ir nesuprasdami, kokias neįkainojamas kultūrinės ir religines vertybes jie tokiu būdu atmeta ir gal net savo neapdairiu entuziazmu sunaikina, kokius uždaro kelius, į koki grąžina primityvumą.

Nei su vienu, nei su kitais mums ne pakeliui. Mūsų uždavinys yra nei taip vadinamą «krikščioniškąją kultūrą ir jos pagrindus» ginti, nei akla vadinamąją laiko dvasią sekti, bet dabartinį gyve-

nimą, mūsų dienų įvykius, mūsų epochą, žodžiu, mūsų dienų gyvenimą formuoti pagal Apreiškimą. Dievo žodis, Evangelija, nesikeičia niekuomet, jis pasilieka tas pats visiems laikams, visoms tautoms, visiems žmonėms. Amžių bėgyje keitėsi gyvenimas, keitėsi žmonės, ir visi jie sėmėsi šviesos ir įkvėpimo vis iš tos pačios Evangelijos, tik kiekvienas *savo* būdu. Jie kiekvienas *savo* supratimu ir *savo* pajėgumu kūrė daugiau ar mažiau krikščionišką kultūrą. Tiek pirmieji amžiai, tiek viduramžiai, tiek renesansas, tiek besibaigiančių laikų krikščioniškoji kultūra tėra tik *dalinis*, daugiau ar mažiau tobulas, Evangelijos pritaikymas, *ano* meto gyvenimui, pagal *ano* meto žmonių nusiteikimą, išsilavinimą, supratimą, moralinį subrendimą, civilizaciją, reikalus. Tenkintis tiktai vadinamąja krikščioniškąja kultūra, reikštų labai susiaurinti savo įkvėpimo ir idealų šaltinį. Ne krikščioniškoje kultūroje, bet vien tik *Evangelijoje* mes turime neišsemiamą pilnybę.

Savaime aišku, tai nereiškia vadinamos krikščioniškosios kultūros paneigimo ar radikalaus atmetimo, bet vien tik atsipalaidavimą nuo vergiško tai kultūrai nusilenkimo ir tuo pačiu idealų šaltinio susiaurinimo, užkirtimo kelio dvasinei pažangai. Jos laimėtosis kultūrinės, religinės, dvasinės vertybės pasilieka, jas reikia pasisavinti. Tačiau gyvenimą reikia apspręsti ne praėjusių laikų formomis, — nes tai būtų rutina, — bet Evangelijos principais. Tik šiuo atveju mūsų kultūra, mūsų gyvenimas, ateinančioji epocha bus ir tikrai krikščioniška, šviežia, kūrybinga, ir mums prie širdies.

Jeigu jau visų žmonių, tai daug daugiau vadovaujančių, dar labiau mokslo žmonių, ypatingai gi Akademijos, kaip mokslo institucijos, pareiga yra ne tik nepasiduoti iracionalios srovės nešimui, bet susiorientuoti, sąmoningai apsisprendus, atviru žvilgsniu eiti per gyvenimą, būti išskiliems ir pajėgiems išvelgti Kūrėjo planą bei savo idealą dabarties įvykiuose, ir patį gyvenimą pagal tą Dievo mintį ir savo idealą formuoti. Ne tik *nesitaikyti* prie vadinamosios «laiko dvasios», — nebeždžioniauti, — bet *tą laiko dvasią kurti* ir pagal ją patį gyvenimą formuoti. Vien tik per šią kūrybą mes būsime nauji žmonės, mes būsime modernūs tikra to žodžio prasme, būsime kultūringi, būsime sau žmonės, būsime pagal Kūrėjo planą sau tauta — tikrai nepriklausoma — o ne kokia kopija ar sužalota svetimųjų iškamša ¹.

¹ « Per omne tempus Ecclesiae officium incumbit signa temporum perscrutandi et sub Evangelii luce interpretandi; ita ut, modo unicuique generationi accommodato, ad perennes hominum interrogationes de sensu vitae praesentis et futurae deque earum mutua relatione respondere

Dvejopa Akademijos mokslų grupė: viena siaura prasme vadinamųjų griežtųjų ir gamtos mokslų grupė, kuri pasitenkina tik « atradimais », o kiek aukštesnėje pakopoje — « išradimais ». Atradimai yra vis gilesnis išsiskverbimas į gamtos paslaptis, jų geresnis pažinimas, pasaulio medžiaginis apvaldymas ir užvaldymas. Tai tarnauja pakopa tolimesniam laipsniui, būtent išradimams, tai yra tų gamtos jėgų pajungimui žmogaus tarnybon — technologija. Antrąją grupę sudaro vadinamieji humanitariniai mokslai, kurie anuos atbaigia. Nors jie nieko « neatranda » yra labiau vertingi už pirmuosius, nes jie, Dievo pavyzdžiu, kuria « iš nieko ». Jie veda į aukščiausią žmogiškiosios dvasios pasireiškimo laipsnį ir formą — apsisprendimą.

Abi šios mokslų grupės, gamtos ir humanitarinių, yra reikalingos, būtinos: viena kitą remiančios, viena kitą atbaigiančios, viena kitą įgalinančios klestėti. Abi yra to paties iš Kūrėjo dar rojuje gautojo uždavinio — apvaldyti ir užvaldyti žemę — realizavimas. Pirmoji mokslų grupė realizuoja žemės užvaldymą ir jos pajungimą žmogaus tarnybon, antroji mokslų grupė, remdamasi pirmosios daviniais ir jų palaiškoma, atbaigia anų laimėjimus, juos įprasmina, būtent, atbaigdamą žmogų, nurodydama jo veikimui linkmę, formuodama dvasinį veidą, padarydama jį vienokią ar kitokią, paruošdama žmogų malonės pagalba iškilti iki Dievo vaikų garbės ir kilnumo — aukščiausią galimą žmogaus atbaigimą.

Mes gyvename iš praeities palikimo. Kiekvienas iš mūsų atsako ne tik už save, bet iš dalies ir už kitus; ne tik už šią dieną, bet ir už ateitį, už būsimas kartas. Niekas negali nuo šios atsakomybės atsipa-laiduoti. Mes formuojame (arba neformuojame) ir apsprendžiame (arba paliekame abejingume) ateitį ne vienai dienai, bet, — šiuo krizės ir epochų pasikeitimo metu, — ilgiems dešimtmečiams, o gal net šimtmečiams. Mūsų atsakomybė yra didelė prieš artimą, prieš būsimas kartas, prieš savo tautą, prieš patį Kūrėją. Jei jau kiekvienas iš mūsų pavieniui, tai juo labiau Akademijos nariai, pati Akademia yra už tai atsakinga.

Visos sekcijos turi savo specifinį uždavinį šiame reikale, visos jos reikalingos darniam klausimo išsprendimui, bendros pareigos įvykdymui. Tiesa, tai didelis ir labai didingas uždavinys, tik jis praeityje, palyginti, mums sekėsi nelengvai.

possit» (Pastoralinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniam pasaulyje — *Gaudium et Spes*, 4 pastraipa; lietuviškasis vertimas *II Vatikano Susirinkimo Nutarimai*, Kaunas 1968, 121 psl. arba « Krikščionis Gyvenime » serijos leidinyje *II Vatikano Susirinkimo Dokumentai*, 1 dalis, Bostonas 1967, 171 psl.).

« Kultūrinės, dvasinės kovos baras daug ramesnis, — rašo dr. Ignas Skrupskelis, — laimėjimai ir pralaimėjimai pastovesni: jie bręsta lėčiau, bet šaknis leidžia, nepalyginti, giliau. — Mums ši tylioji kultūros kova blogiausiai sekėsi. Ginklu mūsų protėviai milžiniškus plotus nukariavo — kultūriškai jų laimėti nemokėjo. — Ne tiek nuo plieno žuvo mūsų tautiečių, kiek kultūriniai ginklai jų mums išplėšė — Rytuose ir Vakaruose dideli pralaimėti plotai. — Lietuviškas kraujas, lietuviški veido bruožai, lietuviški iš dalies ir papročiai, tik lūpos nebetaria lietuviškų žodžių, ir širdys nebe lietuviškos tėvynės laime plaka »².

Tačiau, koks didelis ir sunkus būtų šis darbas ir uždavinio vykdymas, laimėjimas mums yra užtikrintas, nes tai yra amžinųjų Kūrėjo planų vykdymas, veikimas pagal jo mintį. Pats Visatos Kūrėjas šiame reikale yra labiau, taip sakant, interesuotas, negu mes žmonės. Jis tik laukia mūsų apsisprendimo, mūsų bendradarbiavimo šiame pasaulio kūrimo atbaigime, bendrai sakant, o konkretizuojant savajai aplinkai ir savošioms problemoms: tautiškumo išsikleidime, lietuviybės išlaikyme, nepriklausomybės atgavime, nes visa tai yra būtinos sąlygos lietuviškosios dvasios suklestėjimui ir atbaigimui.

Tad ryžtingai ir viltingai į darbą.

Šventoji Dvasia, Tiesos, Meilės ir Kūrybos Dvasia, tevadovauja šiam Suvažiavimui, telemia nutarimus ir šimteriopus tesuteikia darbams ir pastangoms vaisius. Gausi Dievo palaima telydi visus Akademijos darbus ir užsimojimus.

A. LIUTMA, S. J.

Romuva (Hüttenfeld), 1967 m. rugpiūčio 23 d.

² Dr. IGNAS SKRUPSKELIS, žr. į *Laisvę*, 1967 m. kovo mėn. 39 (76) nr., 23 psl.

KALBA PASAKYTA UŽDARANT SEPTINTĄJĮ AKADEMIJOS SUVAŽIAVIMĄ

Vienoje iš sociologijos sekcijos paskaitų buvo pacituotas Tomo Kempiečio (*Apie Kristaus sekimą*, 1 kn. 20 sk. 5 nr.) iš stoikų (Senekos septintas laiškas Luciliui) pasiskolintas posakis : Kiek kartų buvau tarp žmonių, menkesnis sugrižau namo. Septintojo L.K.M. Akademijos Suvažiavimo dienos aiškiai parodė šio pasakio dviprasmiškumą. Kaip ten bebūtų su stoikais ir su Kempiečiu, neabejoju, kad mes skirstomės ne sumenkėje, ne sumažėje kaip žmonės savo žmoniškume, bet priešingai, skirstomės gerokai ūgtelėje tiek intelektualiai, tiek dvasiškai.

Per arti tebėra ir per turiningos buvo šios dienos, kad būtų galima duoti vispusišką jų įvertinimą. Palikdamas istorijai pareikšti galutiną žodinių vertinimą, tenoriu suminėti tik pačiais faktais jau duotą nepakeičiamą sprendimą : Suvažiavimo pasisėkimą geriausiai rodo ir be žodžių liudija patys dalyviai. Tiesa, gerai prelegentų buvo paruoštos studijos, kurių jau pati pirmoji, prof. dr. Juozo Ereto, pažadino susitelkimo, darbingumo ir dėmesio nusiteikimą, kuris pasiliko iki pabaigos. Pasisėkimą didžiai iškalbingai liudija dalyvių susidomėjimas ir atidumas : išsėdėti kasdieną po 6-7 valandas salėje, — kai čia pat pro atviras duris ir langus vilioja didingas, saulės apšviestas parkas, — dėmesingai sekant, kartais nelengvai pasekamas aukšto lygio studijas ir po to įsijungti į gyvą pokalbį, — yra be galo džiuginantis reiškinys.

Už Suvažiavimo ir studijų pasisėkimą tenka daugeliui dėkoti. Tai ne vieno darbas. Mūncheno židinio valdyba nešė techninio paruošimo našta. Jai reikėjo visur ir visiems išsitekti, o tai sunkus ir labai nedėkingas darbas. Šis židinys taip pat prisidėjo ir prie būtiniausių išlaidų padengimo. Toliau padėka visiems sekcijų organizatoriams, kurie irgi turėjo nemažą paaukoti ir laiko, ir energijos, bekalbindami, beiėškodami paskaitininkų, kurie galėtų šiuo metu ir šioje vietoje duoti savo vertingą įnašą : juk visi turi savo planus, savo įsipareigojimus, savo reikalus. Toliau dėkoju paskaitininkams už tikrai puikių, vertingų studijų paruošimą, o visiems dalyviams už jų susidomėjimą, interesą, gyvą dalyvavimą diskusijose. Labai dėkoju Romuvos vadovybei už mielą, malonų Akademijos suvažiavimo priėmimą į jaukias patalpas. Pirmą kartą Akademijos suvažiavimas įvyko ne tik arti gamtos, bet, galima sakyti, pačioje gamtoje. Pagaliau, dėkoju prel. dr. Tadarauskui, atsiminusiam mus iš tolimosios Kanados ir Suvažiavimo būtiniausių reikalų išlaidų padengimui atsiuntusiam 250 dolerių.

Miela būtų, jeigu šis pastarasis dėkojamųjų skyrius, būtent geradarių-rėmėjų būtų buvęs gausesnis. Visiems teatlygina Dievas — visų gėrybių Šaltinis.

Dabar lieka Centro valdybai maloni pareiga, galimai greičiau išleisti šias visas studijas. Nors tai miela pareiga, bet iš antros pusės labai varginga ir sunki: nes pirma reikia, — atrodo, kad jau tiks išsireiškimas, — suelgetauti reikiamą spaustuvei apmokėti sumą, nes surasti šiam kilniam darbui geradarių nuolatos darosi vis sunkiau ir sunkiau.

Jei mūsų viltys, net ir didžiųjų kliūčių sukury, nebuvo veltui: — paruoštasis Suvažiavimas pralenkė daugelio pramatymus, — tai dar didesnė viltis telydi ir tolimesnę Akademijos veiklą bei jos tobulėjimą, nes viltis, kaip sako šv. Paulius, neapgauna.

Suvažiavimo dienos baigiasi. Esu tikras, kad jos gražiai praleistos įtemptame protiniame darbe, paliks giedrius ir mielus prisiminimus, stiprins dvasią, gairvins ne tik pačius Suvažiavimo dalyvius, bet per išleistus *Suvažiavimo Darbus* švies ir kitiems.

Dėkojęs žmonėms, padėką baigiu gilaus dėkingumo išreiškimu Dievui, Šviesybių Tėvui, — kaip sako apaštalas Jokūbas savo laiške, — iš kurio mums ateina visos dovanos ir gėrybės (*Jokūbo* 1,17).

Tad ir baigiu tardamas nuoširdų « iki pasimatymo » Aštuntajame L.K.M. Akademijos Suvažiavime. Teikvėpia Dievas lietuvius pasiekti to, kad jis galėtų įvykti Vilniuje.

A. LIUIMA S. J.

Romuva (Hüttenfeld), 1967.VIII.27 d.